

Izhaja v Trstu vsak
petek popoldne —
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
— Telefon št. 1570 —

Delavski List

Posamezna številka

6. vin.

Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Kakšno je sedanje avstrijsko ministerstvo?

Lahko rečemo, da v Avstriji že celih petdeset let nismo imeli tako slabega ministerstva, kakor sedaj!

Svoj čas je podkupovala vlada uplívneje poslance z denarjem, danes jih v obče samo še z ministerskimi portfeji, kar pa nosi samo na sebi umljivo, mnogo tisoč na leto in poleg tega — kajti poslancev, ki bi bili radi ministri, je mnogo in da se po možnosti ustreže, je treba ministre pogosto menjati — visoko pokojnino.

V novembru minolega leta je potreboval Beck dostojno večino za nagodbo z Ogersko, zato je spravil ves aparat v upravno gibanje; zakulisna politika je rodila svoj sad kaj kmalu, V nekaj dneh je bila že predložena lista novih ministrov.

Pravosodno ministerstvo je obdržal mirljubni Dr. Klein, ki se izmed vseh ministrov odlikuje blagodejno po tem, da je v svoji stroki res strokovnjak. Ima celo mnogo modernega duha v sebi, pa je prekrotek, da bi se ta njegova naprednost pokazala na katerikoli način v skupini sedanjih ministrov, ki vsi težijo več ali manj proti skrajni konservativni desnici. Naučni minister Marchet je gotovo omikan človek in Ebenhoch velja med vsemi klerikalci v parlamentu kot ena najbistrejših glav. Ali s tem smo že tudi pri kraju, če tudi smo bili za koncesije zelo pripravljeni.

Trgovski minister Mladoček Fiedler je deloval kot profesor na praškem vseučilišču, ne da bi prišel do kakega posebnega imena; ljudij, kot je železniški minister Derschatta smo imeli doslej še v vsakem kabinetu; da ni posebno prisvetlenega duha, ne kažejo samo razne njegove železniške službene odredbe ampak tudi njegovo krivično, iz narodnega šovinizma zvirajoče pristransko imenovanje uradnikov, napačno zlasti proti Slovincem. Klerikalni minister brez naslova, Gesman, je človek s tako povprečno izobrazbo, da bi sedelo v kabinetu — ako bi odločala samo inteligenca posameznikov — na tisoče in tisoče takih ministrov. Mož je bil nekaj knjižničar, pa v zadnjih desetih letih gotovo ni prečital deset knjig. Klerikalec je uprav strupene vrste. V parlamentarnih izrazih ni bil nikdar izbirčen, dostikrat surov. Kot minister še vedno tolče s pestmi po mizi, če se jezi nad poslanci ki so drugega mišljenja.

Notranji minister Bienerth, od katerega je čuti le redkokdaj kako pametno besedo, je ostal na svojem mestu. V splošno velja kot krščanski socialen uradnik. Češki agrarec Peška, sedaj član Beckovega kabineta, je človek, ki mu je bilo dokazano komaj pred nekaj mesci sodnijskim potom sleparenje z dietami. Dal si je ponovno izplačati več diet, kakor mu jih je pristojalo. Ali ne smemo se čuditi, če je postal človek z nečisto preteklostjo avstrijski minister, saj smo doživeli korupcijo med ministri, ko so bili v službi! Spominjamo se samo na proces Ofenheim v sedemdesetih letih, na Pino-škandal v osemdesetih letih. Knez Adolf Auersperg je postal minister, dasi ga je praška «Politika» — ki je bila sevó zato v 14 dneh 11-krat zaplenjena — obdolžila nenravnih dejanj in mu jih samo vsled neprestanega kofisciranja ni mogla dokazati.

Starega poljskega grofa Džidušičkega, ki je v političnem življenju sicer znan kot činik, pa velja vsaj drugače mislečim človekom (čeprav ga mi ne precenjujemo) je zamenjal Beck s sladkim, nepoštenim zlahtičem Abrahamovičem, grofom s posestva Siemianovke. To je tisti človek, ki se pred desetimi leti na Dunaju niti javno na ulico ni smel prikazati, ker je spravil v parlament 70 dunajskih policajev, da so se spravili s surovo silo nad nemirne poslance.

To je v kratkih potezah slika sedanjega ministerstva. Žalostna perspektiva za bodočnost — če ne bo zopet nekaj novih poslancev, ki čakajo nervozno na kak prazen stol in se bodo morali zato sedanjim umakniti. Ali bo potem kaj boljše?

In kaj hočejo koristiti taki ministri tistemu ljudstvu, od katerega žuljev dobivajo stoji mesečne tisočake? Ljudstvo mora priti do spoznanja o svoji vsegamogočnosti. Država sem jaz, ljudstvo; po francoskem vzgledu: *l'état c'est moi, le peuple!* Če hoče zato ljudstvo samo postati svoj gospodar in ne dopustiti, da bo njegova usoda v rokah takih ministrov, se mora najprej otresti uplva svojih *dosedanjih* posvetnih kakor duhovniških gospodov. Od teh pa ljudstvo ne sme pričakovati, da se odrekó prostovoljno svojemu gospodstvu, ampak ljudstvo jih mora samo postaviti pred duri.

Potem šele bo misliti, da pridejo na ministerske stole ljudje iz ljudstva; pred vsem pa pošteni ljudje, pošteni po svojih dejanjih kakor prepričanju.

DOVOLJ?

«Da bi bili vse prav vkrnili ti prvaki, tega pač ne more nihče zahtevati. Dovolj, narod se je ohranil in del tega naroda tvorite tudi vi socialni demokratje».

Te besede je objavila «Edinost» dne 12. jan. 1908 v članku «Na adresu socialne demokracije».

Hvala gospodje! Ampak čudno zvene te besede v listu, ki je pisal še včeraj, da slovenske socialne demokracije v Trstu ni. Čudno tudi vsled tega, ker kadar ni mogel dokazati našega neobstanka, je trosil v svet najneresničnejše laži o narodnem izdajstvu, ki ga je zgrešila bajne slov. soc. demokracija. In čudno tudi, ker je nam vsem še v živem spominu, kako so se šopirili narodni voditelji še pred kratkim na shodih N. D. O., pripovedujoč, da je izdajalec naroda vsakdo, ki ni član N. D. O. Sedaj pa priznajo, da tvorimo tudi mi del naroda in opravičujejo celo naš obstanek s tem, da priznajo, da so narodni prvaki marsičesa zgrešili.

Hvala, pravimo! Ampak slovenski delavec nima prav nobenega povoda se navduševati nad vašim priznanjem. Sam je vedel, da ostane še vedno član svojega naroda če tudi stopi v vrste mednarodne socialne demokracije. Vedel je tudi, da niso narodni prvaki vse prav ukrenili. Saj je bilo ravno to, ki ga je prisililo združiti se v mednarodno organizacijo delavstva, da si izvojuje vse tiste pravice, ki mu gredo kot delavcu in kot človeku, da si izvojuje sam vse tisto česar ni mogel pričakovati od svojih, za delavske koristi brezbriznih, narodnih prvakov.

V svojem članku pravi «Edinost» tudi sledeče:

V Trstu «vsakdo kdor si je količkaj opomogel je hotel posnemati gospodo, ki je obstajala nekaj po večem delu iz nekoliko tujih trgovskih rodbin: vsakdo je hotel biti pristen meščan; in da bi se prav v vsem razločeval tudi od onih slovenskih kmetov in posestnikov, ki so bivali, kjer se zdaj razteza večji del mesta, zasramoval je vse, kar je bilo slovenskega in kazal ob vsaki priliki v besedi in dejanju najhujšega sovražnika lastnega naroda».

Po domače bi se reklo: Slovenec, kadar je postal bogati meščan, se ni pridružil slovenskemu delavcu, ki se je bojeval za življenske in narodne pravice, temveč se je pridružil italijanski in nemški buržoaziji, da je smel nemoteno zasramovati in izkoriščati slovenskega delavca ne zato, ker je bil Slovenec, temveč za to, ker je bil delavec, kajti ravno tako kakor slovenske se je in se še zasramuje in izkorišča tudi italijanske delavce. Slovenski delavec je čutil to prav dobro. Vedel je, da nima pričakovati od slovenskega meščanstva nič drugega nego zasramovanje in izkoriščanje. V družbi slovenskega meščanstva se je čutil ravno tako tujega kakor v družbi italijanskega ali nemškega meščanstva. Skratka: Slovenski meščan je bil in je za slovenskega delavca ravno to, kar je italijanski meščan, to je, — izkoriščevalec delavstva.

Socialna demokracija organizira delavstvo na mednarodni podlagi, da ga more voditi vspešno v boju zoper izkoriščanje s strani

meščanskega kapitalizma. Socialna demokracija ne zahteva ne od slovenskega ne od italijanskega delavca naj zataji svoj narod. Obratno. Socialna demokracija je pokazala že velikokrat da zna bojevati se za delavske in narodne pravice, proti izkoriščevalcem delavstva, proti zatiralcem slabjših narodov in proti mešetarjem narodnih bojev v katerih videti ne samo oslavljenje malih narodov ampak tudi sredstvo, s katerim se hoče odvrčati delavstvo od mednarodne delavske protikapitalistične organizacije. Tej, za splošno korist in za vseobče pravice vsakega posameznika se bojujoči organizaciji, je pristopilo v velikem številu tudi slovensko delavstvo. Pridružilo se je tej organizaciji trinov, ker je videlo, da ni italijanski delavec, ki ga zasramuje, temveč, da je slovensko in italijansko meščanstvo, ki ga zasramuje in izkorišča. Prišel se je bojevati za svoje in narodne pravice.

Tedaj pa smo imeli priliko opaziti, kako je ostal slovenski meščan, če tudi pristaš narodne stranke, še vedno stari svoj narod zasramujoči meščan.

Kadar se je pričelo bojevati slovensko delavstvo za kosček boljše kruha, tedaj se je spomnil slovenski meščan svojega razreda in se pridružil (kakor vedno) italijanskemu meščanstvu zoper zahteve delavstva. Tako smo ga videli pred dvema leti ob stavki sodarjev. Tedaj je rekel en slovenski sodarski mojster nemu stavkoku: *„ai s' ciavi la faremo veder noi“*. (Ščavom bomo že mi pokazali). Sodarski delavci pa so sami Slovinci. Tako smo videli stopiti slovenskega meščana na stran italijanskih delodajalcev v Nabrežini, Sv. Križu in v Trstu vsikdar, kadar se je nahajal slovenski proletarijat sam ali v družbi ital. sotripinov v boju za zboljšanje svojih življenskih razmer.

Da bi pa škodovali še bolj slovenskemu razrednemu delavstvu, ste ustanovili še svojo N. D. O., ki se je pokazala v zadnjem gibanju železničarjev južne železnice in v zadnji stavki težakov, da zna zastopati interese slov. in ital. meščanstva z angažiranjem krumirjev. Med stavkujočimi je bilo gotovo 400 slovenskih delavcev. N. D. O. se ni zmenila za korist poslednjih, ampak zmenila se je za korist slov. in tujerodnih delodajalcev katerim je hodila iskati stavkokaze po Istri in Kranjskem.

Sedaj pa, ko ste kot buržoazija in kot stranka škodovali že na vse možne načine razvoju in blagostanju slov. delavstva. Sedaj, ko je slovenski proletarijat razumel vso laž vašega rodoljubja. Sedaj, ko vidite, da je postal ta proletarijat zaveden, močan, ki se noče, ki se ne more, ki se ne sme udati niti krumirstvu, niti terorizmu vaše N. D. O.; sedaj pridete kakor ponižni apostelji miru in pravite *„Dovolj! Narod se je ohranil in del tega naroda tvorite tudi vi socialni demokratje“*.

Hvala gospodje. Ampak nam ni do tega, da nam priznate prostorček v narodu. Vsaj te pravice nas ne morete oropati. Toda naš boj je boj izkoriščanih zoper izkoriščevalce našega delavstva in ne navadni strankarski boj, kakor bi ga vi radi pokazali. Pridružite se temu boju, stopite na stran izkoriščanih in tedaj porečemo tudi mi *„dovolj!“* Dokler pa bo vaš namen bojevati se zoper opravičene zahteve delavstva, dokler stojite na strani meščanskega kapitalizma, do tedaj smo prisiljeni voditi boj tudi proti vam, proti slovenskim reprezentantom izkoriščevalcev delavstva.

RAZNO.

Socialistično šolo so ustanovili francoski sodrugi v Parizu dne 9. t. m. Ob otvoritvi sta predavala sodruga Rounet in Grunssier. Prvi tečaj poduka obsega: *Delavsko gibanje na Angleškem*, — predavatelj Jean Longuet; *Fourier in Sv. Simon*, predavatelj sod. Hertz; in *delavsko gibanje na Nemškem*, predavatelj sod. Mucher. Šola ima namen izobraževati

sodruge v vseh socialnih problemih, v govorstvu in v agitaciji.

Galgotzy glavni vojaški nadzornik je postavljen v pokoj. V zahvalo za zasluge, ki si jih je pridobil pri opravljanju tega posla je obdarovan z zlatim briljantnim križcem. Galgotzy! To ime ostane gališkim delavcem v žalostnem spominu. Lvovski proletarijat ne bo pozabil nikdar krvne diktature, ki jo je izvrševal nad njim. In po vsem avstrijskem, kjer je bilo delavstvo prisiljeno se upreti političnemu in gospodarskemu nasilstvu, je grozila mogočna roka brezsrčnega generala Galgotzy-a. — Srečno pot, general! Delavstvo si je znalo priboriti boljnih časov, zato stoji indiferentno pred vašim vstopom v «zasluženi» počitek. Z uničenjem raznih privilegijev je uničilo delavstvo tudi vas, poklicanega braniti one privilegije z orožjem in s preteklostjo, ki ne vrne se nikdar več.

Nemška kolonialna sramota se kaže v vsej nagoti na kazenski razpravi, ki je vsled tožbe znanega bivšega komisarja drja. Petersa zoper urednika lista „Kölnische Volkszeitung“ in zoper bivšega guvernerja iz Nove Gvineje von Bening-sena zaradi žaljenja časti. Na razpravi se je med drugim prečitalo sledeče, nad vse značilno pismo:

„Najvažnejši dogodek je ta, da smo imeli državnega komisarja drja. Petersa za gosta. Prišel je od Kilimandžara, spremljal ga je baron Pechmann. Imeli smo gospoda pri zajtrku in potem tudi pri kosilu. Dr. Peters se pretirano zavzema za Vzhodno Afriko. Pripovedoval je, da dobi kuhinjski deček 150 udarcev, če poseže po sladkorju. Izpod 50 udarcev sploh ne začanja, češ, da se mora varovati prestiž. Pred kratkim je dal zamorskega fanta, ki ga je zalotil pri dekletu enega oficirjev, obesiti. To so vse njegove lastne pripovedi. Iz Bamba se mi je nekoliko dni pozneje poročalo, da je dal dr. Peters, ko mu niso dosti hitro prinesli vode, pretepsti vaše starešine. Ko je zahteval krme za svojega osla, pa je niso prinesli dosti hitro, je podtaknil nemu vaških starešin gorečo užigalko pod ustnice in potem je hitro prišla krma. Sluga je plačal petindvajsetino tega, kar sem jaz navadno plačeval in ko se je mož pri njem pritožil, mu je dal naštetih petindvajset udarcev. Dejal je, če postane okrajni glavar v Tangi, da bo dal nekoliko domačinov obesiti in nekoliko starešin pretepsti...“

Peters je dal obesiti dekle Zagodjo, ki je pobegnila, ko jo je imel v zaporu. Priče pripovedujejo, da jo je dal najprvo pretepati. Šibko, šestnajstletno dekle je bilo kmalu tako izprebito, da je bilo telo vse krvavo in se je videlo golo meso. Ko je vojaški zapovednik Petersu naznanil, da je tako izmrevljena, da se je ne more več tepsti, je Peters dejal: „Zakaj ne bi bila izmrevljena? In zakaj se ne bi moglo več tepsti?“ Vojaškega zapovednika je potem poslal z nekim nalogom proč in ko je odšel, je dal Peters Zagodjo obesiti.

Za splošno volilno pravico v deželni zbor, so razvili pruski socialni demokratje veliko agitacijo. Ko se je deželni zbor v Berlinu pretečeni teden sestal, je priredila socialno demokratična stranka v vseh berlinskih okrajih številnih, mnogobrojno obiskanih shodov na katerih se je povdarjalo delavsko zahtevo. K otvoritvi zbornice se je zbralo na tisoče delavstva pred parlamentarnim poslopjem, povelje se je delavske pesmi in doneli so živjo klici na splošno volilno pravico. Pretečena nedelja pa je bila v Berlinu tako viharna, da se glavno mesto Nemčije in Prusije že davno ne spominja takega dneva. V mestu so priredili socialni demokratje osem v okolici pa štirinajst shodov. Udeležba je bila povsod ogromna. Po mestu se je videlo korakati delavce v velikih skupinah, ki niso mogli najti prostora v lokalih kjer so se vršili shodi. Na vseh shodih se je sklenilo enako resolucijo, ki zahteva splošno in enako volilno pravico. Po shodih so korakali delavci v desetih sprevodih proti mestu pred kraljevi dvor. Prepevali so delavsko marzeljezo, klicali «hoch» na splošno

VALERIO CUCIT*Delavnica pohištva*Trst, ul. Benedetto Marcello 4,
= vogal ulice Tigor. =Tovarna testnine z jajci
Ernesto A. Vodopivec

Trst, ul. Farneto št. 13.

= Edina tovarna pohištva v Trstu =
ul. della Tesa št. 46.**ALEXANDER LEVI MINZI**

Zaloga. Piazza Rosario št. 1.

Cene zmerne.

FRAN MANIÀ

TRST

ulica N. Machiavelli št. 8.

Skladišče oglja, premoga in drv.

Pošiljanje na dom na vsako stran mesta.

Zadruga lesnih delavcev
izdelujepohištva, izložbe prodajaln, kakor vsa druga
lesna dela.

Delavnica: Trst - Ulica Ferriera št. 3 - Trst.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

in časnikov v vseh jezikih.

Skladiščeameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖLFNER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Fran Cantoni

Trst

ul. Barriera vecchia št. 23

Velika zbirka
manufakturnega
tkanega blaga in
drugih potrebščin.

CENE ZMERNE

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin

Marsale, Vermuth, i. t. d.

Dr. A. MARTINELLI

Zobozdravnik dunajske klinike.

Izdira zobè brez bolečin. — Izdeluje umetne

zobè po najmodernejših zistemih.

Cene zmerne.

Trst - Ulica Barriera vecchia št. 33

Telefon št. 1708.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

= KNJIGOVEZNICA =
PIPPAN & BORTUZZO

ulica Valdirivo št. 19,

II. nad.

Izdeluje najfinejša in tržna
dela po zelo nizki ceni.**FRATELLI PAGANI**

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfu-
marij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

Kavarna „MILANO“

TRST - Ulica Giulia nasproti spomenika

„Domenico Rossetti“

Na razpolago so revije in časniki v vseh jezikih.

Postrežba točna.

Delniška glavica K 10.000.000.—

Telefon 19-95.

OSR. BANKA ČEŠKIH HRANILNIC

Podružnica v TRSTU, Piazza del Ponterosso 3

Vlog okoli K 77.000.000.—

Naslov za brzojavke: „Sporobanka“.

4½% vloge na knjižice - Vloge na tek. račun 5%

Menjalnica - Bančno trgovanje vseh vrst.

Centrala denarnih zavodov avstro-ogerskih. Izdaja sirotinsko-varne bančne obligacije. Premijeve vloge po 6¼%.